

ИКОНОМИЧЕСКИ И
ИНВЕСТИЦИОНЕН
ПРОФИЛ НА СОФИЯ 2024

Институт за пазарна икономика
2024 г.

Съдържание

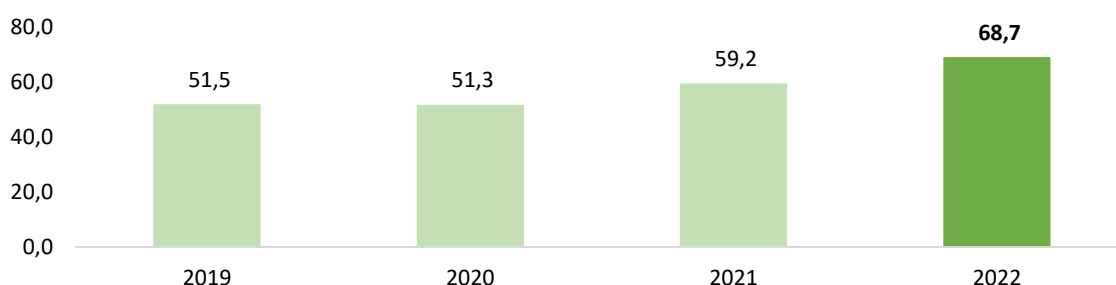
Профил и мащаб на икономиката на София.....	2
Икономическо развитие на София и място на регионалната карта	2
Бурното развитие след пандемията	5
Инвестиции в икономиката на София	8
Отвореност на столичната икономика	10
Човешкият капитал и демографско развитие на София	11
Демографска динамика	11
Образование и умения	14
София като център на висшето образование	15
Доброто училищно образование в столицата	16
Безработица и профил на безработните лица	17
Рекордна заетост и високи заплати в столицата	19
Доходи, бедност и неравенства	22
Пространствено развитие на София	23
Развитие на районите в столицата	23
Трудова миграция и регионален ефект на столичния пазар на труда	25
София в контекста на другите водещи градове в региона	27
Перспективи пред развитието на София.....	29

Профил и мащаб на икономиката на София

Икономическо развитие на София и място на регионалната карта

По последни официални данни брутният вътрешен продукт (БВП) на София¹ достига 68,7 млрд. лв. през 2022 г. Столичната икономика бележи почти непрекъснат растеж през последните две десетилетия, подкрепен от ръста на населението и притока на талант. Икономиката на София успява бързо да се възстанови от негативните ефекти на пандемията и социалните ограничения, като през 2021 и 2022 г. отбелязва номинален ръст в рамките на 15-16% на година. Отчитайки високия номинален растеж на националната икономика и предварителни оценки за дейността на предприятията в столицата, можем да очакваме, че брутният вътрешен продукт на София ще достигне 75 млрд. лв. през 2023 г.

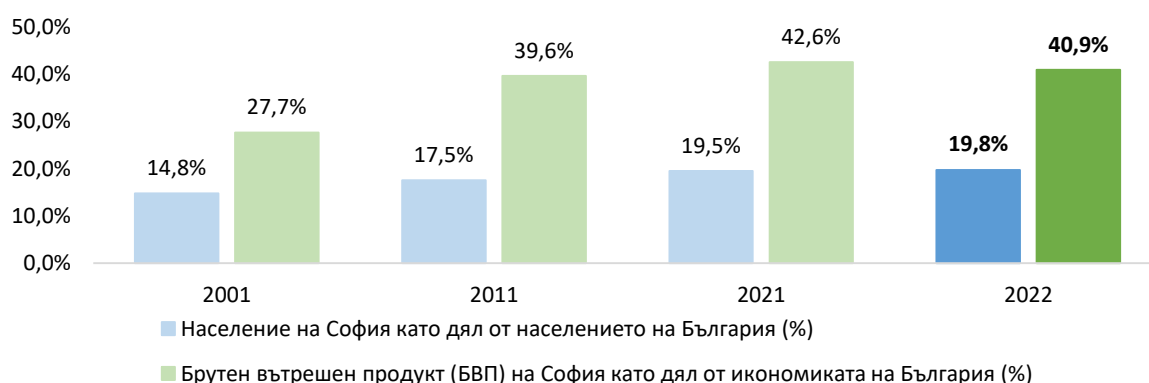
Графика 1. Брутен вътрешен продукт на София (млрд. лв., 2019-2022 г.)

Източник: Национален статистически институт (НСИ)

През последните две десетилетия икономиката на София увеличава своя дял в националната икономика – от 27,7% през 2001 г. до 39,6% през 2011 г. и 40,9% през 2022 г. В този период нараства и концентрацията на население в столицата, като последното преброяване показва, че в София живее 19.5% от населението на България (2021 г.). София има над двойно по-голяма тежест на икономическата карта на България спрямо своето население, което се обяснява с концентрацията на икономическа активност в столицата и структурата на местната икономика, ориентирана към услуги и дейности с висока добавена стойност.

Графика 2. Икономиката на София като дял от икономиката на България (%)

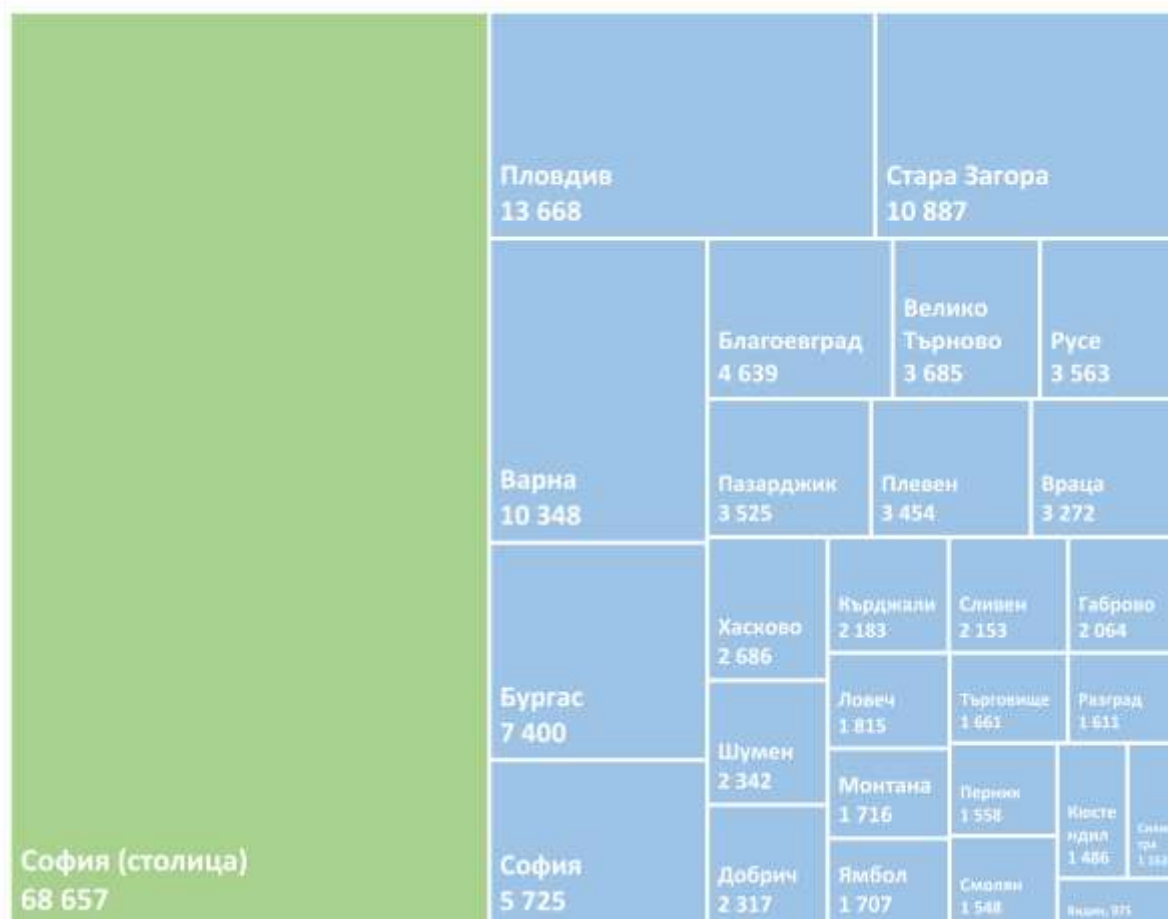
Източник: Изчисления на ИПИ на база данни от НСИ

*Данните за населението през 2001, 2011 и 2021 г. са на база проведените преброявания на населението. Данните за 2022 г. са последните текущи оценки на НСИ.

¹ Териториалният обхват на област София (столица) и Столична община е на практика идентичен. Това позволява в анализа да се използват икономически данни както на областно, така и на общинско ниво. Използваните в текста опростени наименования „София“ или „столица“ се отнасят за цялата община/област, а не само за строителните граници на град София.

София остава безспорният икономически лидер на България. Икономиката на столицата е пет пъти по-голяма от икономиката на област Пловдив, 6-7 пъти по-голяма от икономиката на областите Варна и Стара Загора и 70 пъти по-голяма от икономиката на област Видин. Изпреварящият ръст на индустриалните и енергийните райони през 2022 г. означава и леко свиване на дела на София в brutния вътрешен продукт на страната, който през 2022 г. намалява до 40,9%, на фона на 42,6% през 2021 г. В дългосрочен план обаче тенденцията се запазва – икономиката на София концентрира над 40% от икономиката на страната, разширява своята периферия и отбелязва добър темп на икономически растеж.

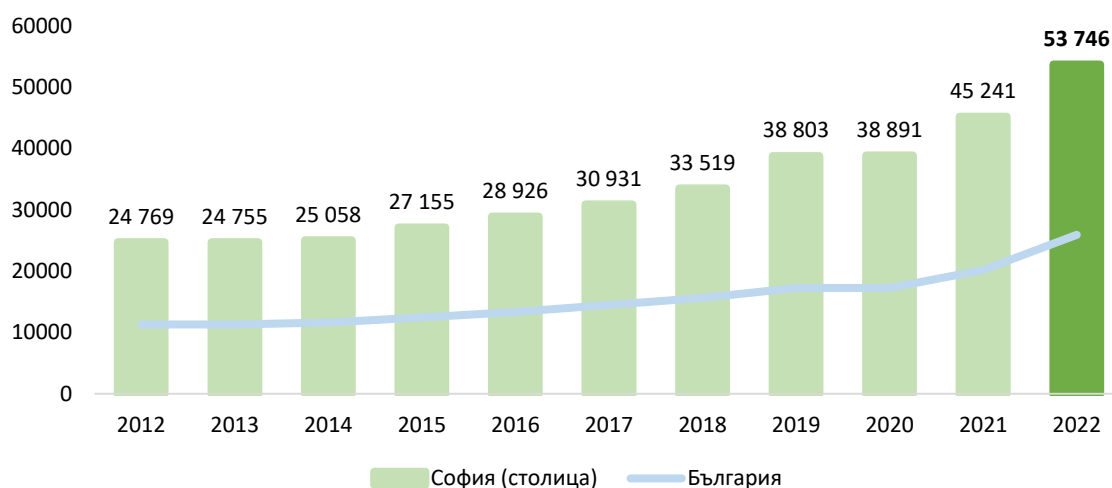
Графика 3. БВП на областите в България (млн. лв., 2022 г.)

Източник: НСИ

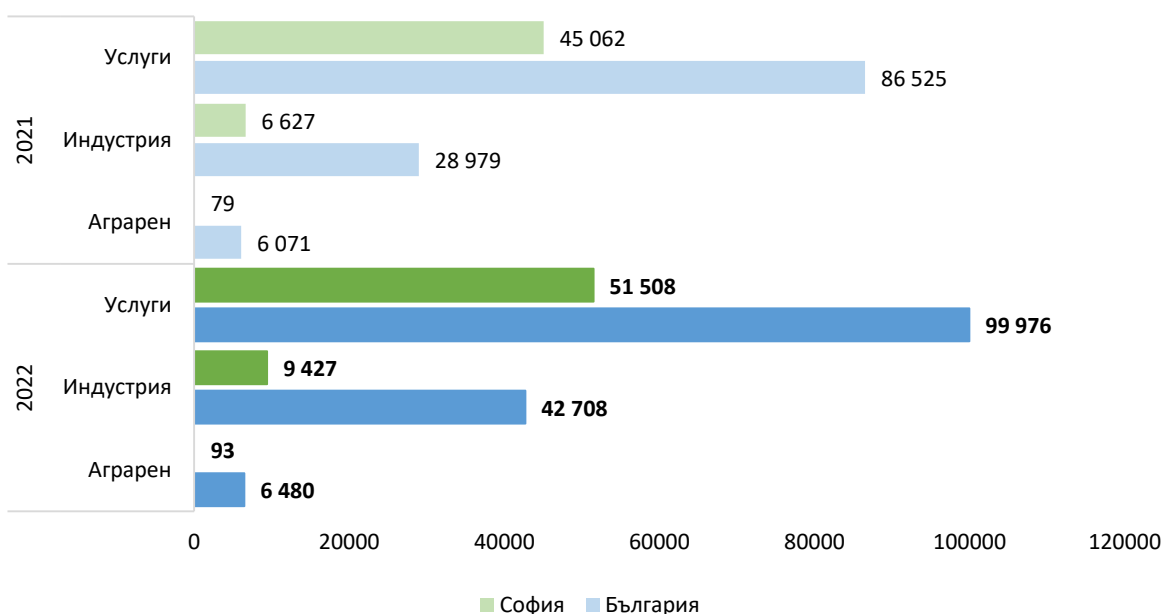
През 2022 г. brutният вътрешен продукт на човек от населението на София за първи път надхвърля 50 хиляди лева и достига 53,8 хиляди лева на човек – над два пъти над средната за страната стойност от 26 хиляди лева на човек. Това е и най-високият ръст регистриран през последните години, като повишението е с 8,5 хиляди лева на човек спрямо 2021 г.

По показателя БВП на човек от населението София изпреварва над два пъти другите големи икономически центрове в страната (Пловдив и Варна). Бурното развитие на столицата през последните две десетилетия позволява на целия Югозападен район да достигне средноевропейските нива по показателя БВП на човек от населението в стандарти на покупателна способност (СПС). За период от 20 години Югозападният район изминава пътя от 50% от средноевропейското ниво в началото на новото хилядолетие до 97% през 2022 г., като след пандемията се наблюдава засилен процес на конвергенция.

Графика 4. БВП на човек от населението в София и България (лв./човек, 2012-2022 г.)

Източник: НСИ

Икономиката на София е традиционно силно ориентирана към услугите. През 2022 г. брутната добавена стойност в сектора на услугите е над 51 млрд. лв., което е над 84% от добавената стойност в столичната икономика – на фона на около 70% дял на услугите в националната икономика. Брутната добавена стойност в индустрията достига над 9 млрд. лв., като индустрията носи останалите над 15% от добавената стойност в икономиката на София. Общо за страната индустрията има дял от 28% в добавената стойност, което отразява и по-балансираното разпределение на индустриалните предприятия на територията на цялата страна. Значителното разместване в полза на индустрията както в столичната, така и в цялата икономика е резултат от значителния ръст на енергийния сектор през 2022 г. Сравнението спрямо националната икономика показва, че София носи близо ¼ от добавената стойност на индустрията и над ½ от добавената стойност на услугите в България.

Графика 5. Брутна добавена стойност в София и България (млн. лв., 2021-2022 г.)

Източник: НСИ

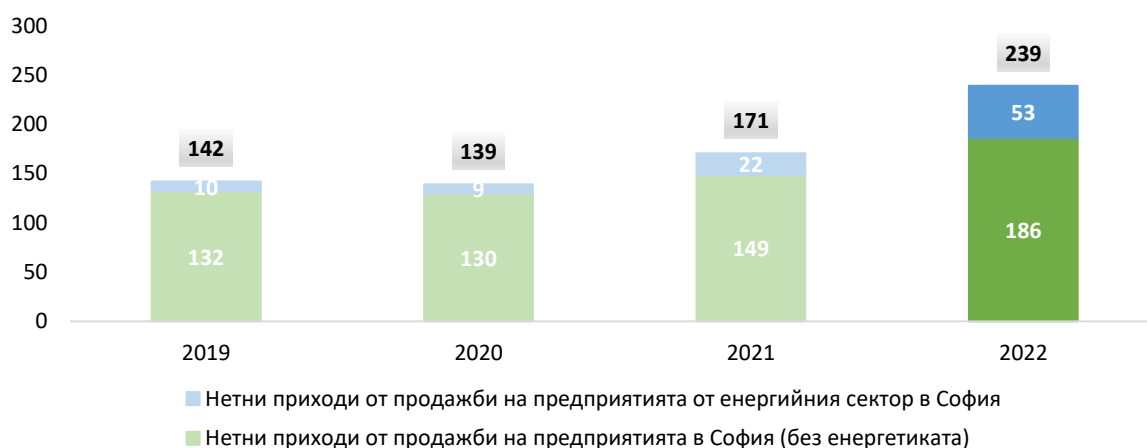
Икономическият профил на София се допълва от дълбокия регионален ефект и развитието на широката периферия на столицата. Множество индустриални предприятия и логистични бази са разположени извън границите на столичния град на територията на съседни и близки общини. София (област), която обхваща голяма част от общините, които са най-тясно обвързани със столичната икономика, е сред областите с най-ясно изразен индустриален профил. Добавената стойност на индустрията в София (област) надхвърля 3 милиарда лева през 2022 г., които се формират както от дейността на добивните и преработващите предприятия в Средногорието, така и от дейността на промишлените предприятия, разположени в непосредствена близост до столицата, най-видимо на територията на Божурище и Костинброд.

През последната година София (област) се нарежда сред областите с най-висок икономически растеж в страната – цели 26% номинално на годишна база, като я задминават единствено Пловдив и Стара Загора. Силната индустрия в периферията на София, както и всекидневните пътувания на множество работници от съседните населени места към столицата, подкрепят тезата, че икономиката на София следва да се разглежда като инвестиционна дестинация, която обхваща по-широка територия от тази конкретно на Столична община.

Бурното развитие след пандемията

Икономиката на София отчита сериозен ръст след пандемията и социалните ограничения от 2020 г. Нетните приходи от продажби на нефинансовите предприятия в столицата достигат 239 млрд. лв. през 2022 г. Това е годишен ръст в нетните приходи от над 40%, който обаче е подкрепен както от високата инфлация, така и от свръхприходите в енергийния сектор (някои от големите енергийни компании се отчитат към София). Ако изключим приходите на енергийните компании, ръстът на приходите на предприятията в София е 15% през 2021 г. и 25% през 2022 г.

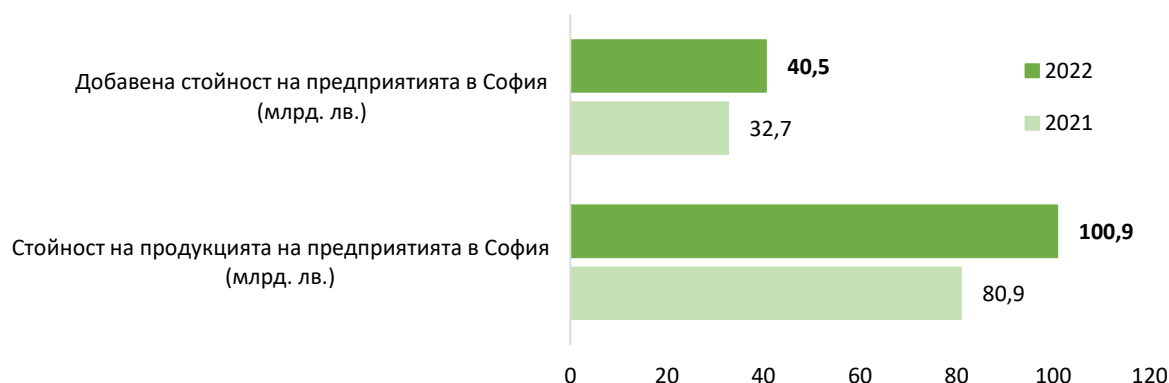
Графика 6. Нетни приходи от продажби на нефинансовите предприятия в София (млрд. лв.)

Източник: НСИ

Общо стойността на произведената продукция от предприятията в София е над 100 млрд. лв. през 2022 г. Добавената стойност на столичните предприятия нараства с близо 8 млрд. лв. и достига 40,5 млрд. лв. И двата показателя отчитат ръст от около 24-25% през 2022 г. Увеличението на добавената стойност на предприятията в София през последната година се наблюдава в почти всички сектори, въпреки охлаждането на имотния пазар и по-скромните резултати в строителството. Водещи за развитието на София са добрите резултати и оживлението в търговията и транспорта, продължаващият подем в информационните и комуникационните технологии, както и в професионалните дейности.

Графика 7. Продукцията и добавена стойност на предприятията в София (млрд. лв.)

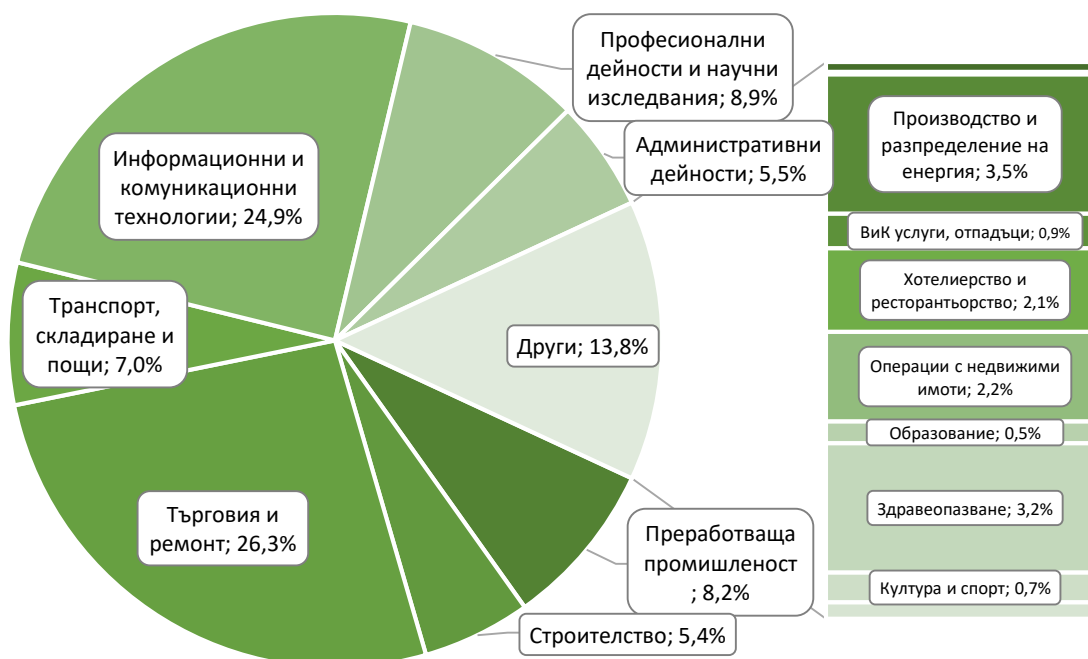

Източник: НСИ

През 2022 г. водещите сектори в София остават търговията и информационните и комуникационните технологии. Добавената стойност в търговията достига 10,7 млрд. лв., или 26% от добавената стойност на столичните предприятия. Добавената стойност в информационните и комуникационните технологии е също над 10 млрд. лв., или 25% от добавената стойност на предприятията в София. Двата сектора формират над половината от добавената стойност в София, като отчитат добри резултати през последната година – 25% ръст на добавената стойност в търговията и 22% ръст в информационните и комуникационните технологии през 2022 г.

На трето място са професионалните дейности с добавена стойност от 3,6 млрд. лв. (9% от добавената стойност на столичните предприятия). Административните и спомагателните дейности от своя страна създават добавена стойност за 2,2 млрд. лв. (над 5% от добавената стойност на столичните предприятия). Отчитайки, че дигиталният сектор обхваща както информационните и комуникационните технологии, така и част от професионалните дейности и административните услуги, в т.ч. аутсорсинг услугите, можем да твърдим, че дигиталният сектор допринася за около 1/3 от добавената стойност на предприятията в столицата.

Графика 8. Дял на секторите в добавената стойност на предприятията в София (% , 2022 г.)

Източник: НСИ

Другите големи сектори в София са преработващата промишленост (3,4 млрд. лв. добавена стойност), транспортът (2,8 млрд. лв. добавена стойност) и строителството (2,2 млрд. лв. добавена стойност). Всеки от тези сектори носи в рамките на 5-8% от добавената стойност в столичната икономика. Тяхната динамика е различна, като в транспорта се наблюдава много висок ръст (30%), провокиран както от развитието в търговията на едро, така и от повишената социална динамика и оживление в столицата. В промишлеността ръстът на добавената стойност е 14%, а в строителството около 7%, което отразява охлаждането на имотния пазар.

Графика 9. Добавена стойност на предприятията в София в избрани сектори (млрд. лв.)

Източник: НСИ

София има изключително голяма роля в националната икономика в сферата на услугите. Предприятията в столицата носят 88% от добавената стойност на всички предприятия в страната в сферата на информационните и комуникационните технологии, както и 70-73% от добавената стойност на всички предприятия в сферите на професионалните и административните дейности. Компаниите в София носят над половината от добавена стойност на всички предприятия в търговията и транспорта в страната, докато в туризма, културата и спорта този дял е в рамките на 30-40% от добавената стойност за страната. Много по-нисък е делът в преработващата промишленост, като компаниите в София носят под 20% от добавената стойност от всички предприятия в преработващата промишленост в България.

Графика 10. Добавена стойност на предприятията в София като дял от добавената стойност на всички предприятия в страната в избрани сектори (% , 2022 г.)

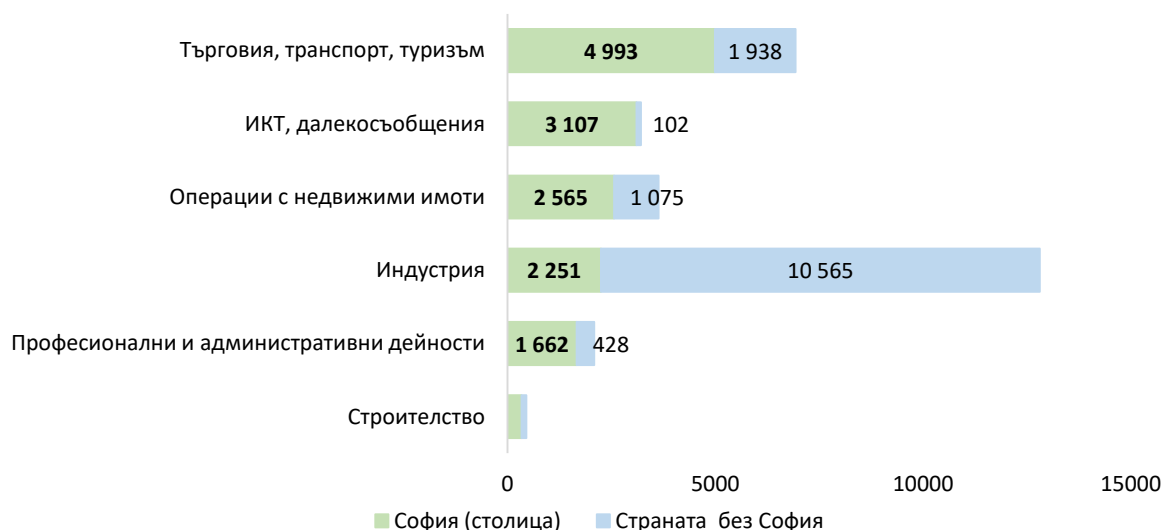

Източник: НСИ

Инвестиции в икономиката на София

През 2022 г. общият размер на преките чуждестранни инвестиции в предприятията в столичната икономика достига близо 15 милиарда евро, над половината от всички 29,4 милиарда евро в икономиката на страната. Ако добавим и съседните, близко свързани с икономиката на София общини, концентрацията става по-висока, тъй като Елин Пелин са инвестирани допълнителни 489 милиона евро, в Божурище – 310 милиона евро, в Ботевград – 288 милиона евро. Чуждите инвестиции, особено във водещите сектори са сред важните фактори за бързия и изпреварващ растеж както на София, така и на близките и тясно свързани с нея периферни общини.

Графика 11. Преки чуждестранни инвестиции с натрупване в края на годината в нефинансовия сектор в избрани сектори в София и останалата част на страната (млн. евро, 2022 г.)

Източник: НСИ *Имената на икономическите дейности са съкратени спрямо пълните по КИД-2008

Най-голяма тежест сред чуждите инвестиции в София има секторът на търговията, транспорта и туризма, с общо 5 милиарда евро, следван от информационните и комуникационните технологии с 3,1 милиарда евро. Значителна тежест имат и операциите с недвижими имоти (2,6 милиарда евро), индустрията (2,3 милиарда евро) и аутсорсинга (1,7 милиарда евро). Ако оставим настрана индустриалните дейности и селското стопанство, София съсредоточава над половината чужди инвестиции в останалите икономически дейности, като концентрацията при информационните и комуникационните технологии достига 97%, при аутсорсинга – 80%, а при строителството – 75%.

През последните години се наблюдава ръст на чуждите капитали в икономиката на София, като през 2022 г. преките чуждестранни инвестиции в предприятията са с близо 2,3 млрд. евро повече спрямо периода преди пандемията (2019 г.). Този ръст е в най-голяма степен концентриран в сферата на информационните и комуникационните технологии – близо 1,4 млрд. евро ръст на чуждите капитали в периода 2019-2022 г. Другите икономически дейности, които привличат чужди капитали след пандемията са обединения сектор на търговията, транспорта и туризма – ръст от 700 млн. евро в периода, както и индустрията – ръст от 300 млн. евро в периода. Претеглен спрямо населението, размерът на чуждите инвестиции в столицата достига 11,7 хиляди евро на човек, над два пъти средната стойност за страната, като ръстът е с над 2 хиляди евро на човек от населението спрямо периода преди пандемията.

Графика 12. Преки чуждестранни инвестиции с натрупване в края на годината в нефинансовия сектор в избрани сектори в София през 2019 и 2022 г. (млн. евро)

Източник: НСИ

Разходите на нефинансовите предприятия за дълготрайни материални активи (ДМА) сочат към оживление на инвестиционната активност през 2022 г. Общият им размер за столицата достига 9,5 милиарда лева, на фона на 24,5 милиарда лева в икономиката на страната като цяло. Водеща роля има отрасълът на търговията, транспорта и туризма с 3 милиарда лева, следван от операциите с недвижими имоти с 1,7 милиарда лева и индустрията с 1,6 милиарда лева. Вzeti заедно, високотехнологичните сектори надхвърлят 2 милиарда лева инвестиционни разходи, а други 800 милиона лева са инвестирани от строителния сектор. Разпределението на разходите подчертава значимостта на строителния бум след пандемията за столичната икономика, наред със способността на високотехнологичния сектор да създава добавена стойност с относително малко физическа инфраструктура.

Графика 13. Разходи за придобиване на ДМА по сектори в София (млн. лв., 2022 г.)

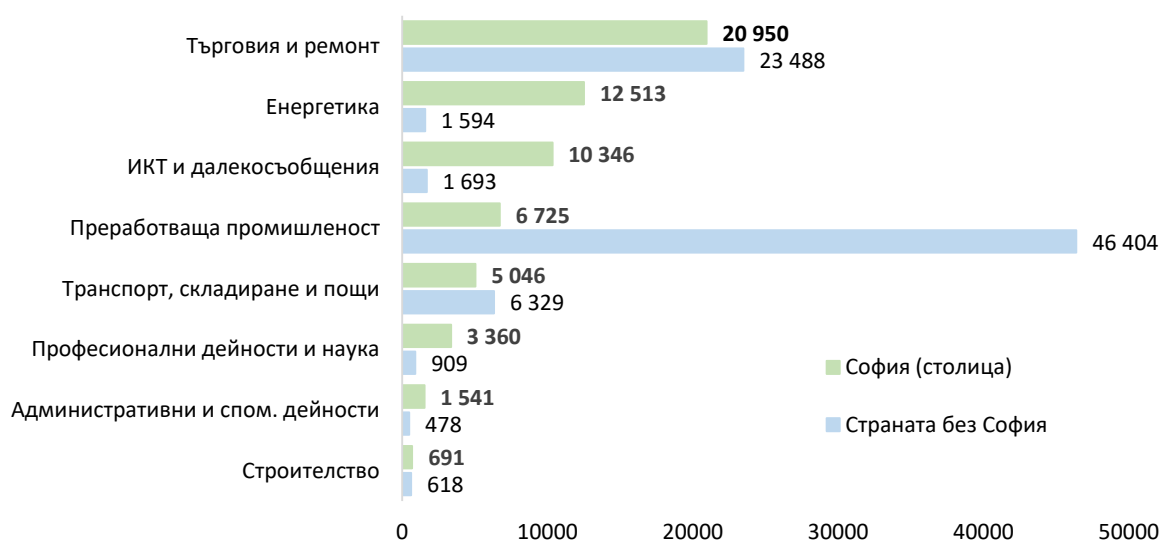

Източник: НСИ

Отвореност на столичната икономика

През 2022 г. София продължава да концентрира все по-голяма част от износа на страната. Общата стойност на експорта на столицата достига 62 милиарда лева, или 43% от тази на страната. Водеща роля заема секторът на търговията – 21 милиарда лева, което отразява и разполагането в столицата на голям брой външнотърговски фирми, които често изнасят производството на други сектори и региони на страната. Продължава тенденцията към повишаване на износа на ИКТ сектора, който е добавил нови 2,2 милиарда лева експорт в рамките на една година. В номинално изражение износьт на сектора достига 10,4 милиарда лева. Вzeti заедно, секторите на професионалните и административните дейности, където е съсредоточен аутсорсингът на услуги приближават 5 милиарда лева износ, който също е пряко свързан с високите технологии.

Графика 14. Структура на износа на нефинансовия сектор на София (столица) и останалата част на страната (млн. лв., 2022 г.)

Източник: НСИ *Имената на икономическите дейности са съкратени спрямо пълните по КИД-2008

През 2022 г. се наблюдава значителен ръст на дела на енергетиката, като в номинално изражение износьт на енергийните компании в София достига 12,5 милиарда лева, в резултат на повишеното търсене и високите цени на електроенергията. Износьт на преработващата промишленост в София достига 6,7 млрд. лв. през 2022 г. В сравнение с останалата част на страната ролята на индустрията е относително по-слаба, тъй като в обхвата на Столична община има малко големи индустриални предприятия. Картината би била съвсем друга ако към София се прибавят и силните индустриални общини в непосредствената ѝ периферия като Божурище и Костинброд, както и националните лидери в Средногорието.

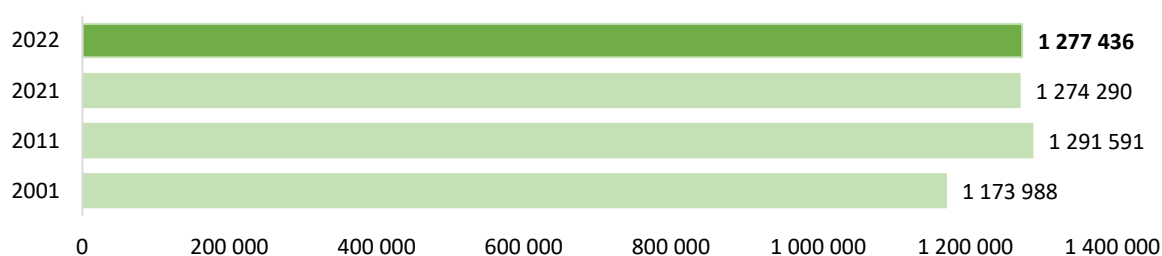
В по-дълъг период прави впечатление сериозният ръст на износа на столичната икономика след пандемията. Дори и да оставим настрана ръста на енергетиката през 2022 г., много силен ръст в периода 2019-2022 г. се наблюдава в търговията – ръст от над 7 млрд. лв. на износа, информационните и комуникационните технологии – ръст от над 4 млрд. лв. на износа, както и в транспорта – ръст от 1,6 млрд. лв. Притокът на чужди капитали и по-дълбоката обвързаност на София с европейската икономика са сред ключовите фактори за бързото развитие на столицата след пандемията.

Човешкият капитал и демографско развитие на София

Демографска динамика

През 2021 г. населението на София е близо 1,3 млн. жители. Макар традиционно столицата да увеличава своето население, последното преброяване показва лек спад на населението спрямо 2011 г. Населението в София също застарява, което води до отрицателен естествен прираст, тоест умираанията превишават ражданията. Притокът на население в София през последните години е в по-малки мащаби спрямо предходни периоди, което е следствие от подема в националната икономика и повечето възможности за професионално развитие в страната. Пандемията също оказва силен ефект, водейки до по-висока смъртност и отлив на население към околните общини. Спрямо две десетилетия по-рано обаче София е увеличила броя на жителите си с почти 100 хиляди души, тоест дългосрочната демографска динамика е положителна.

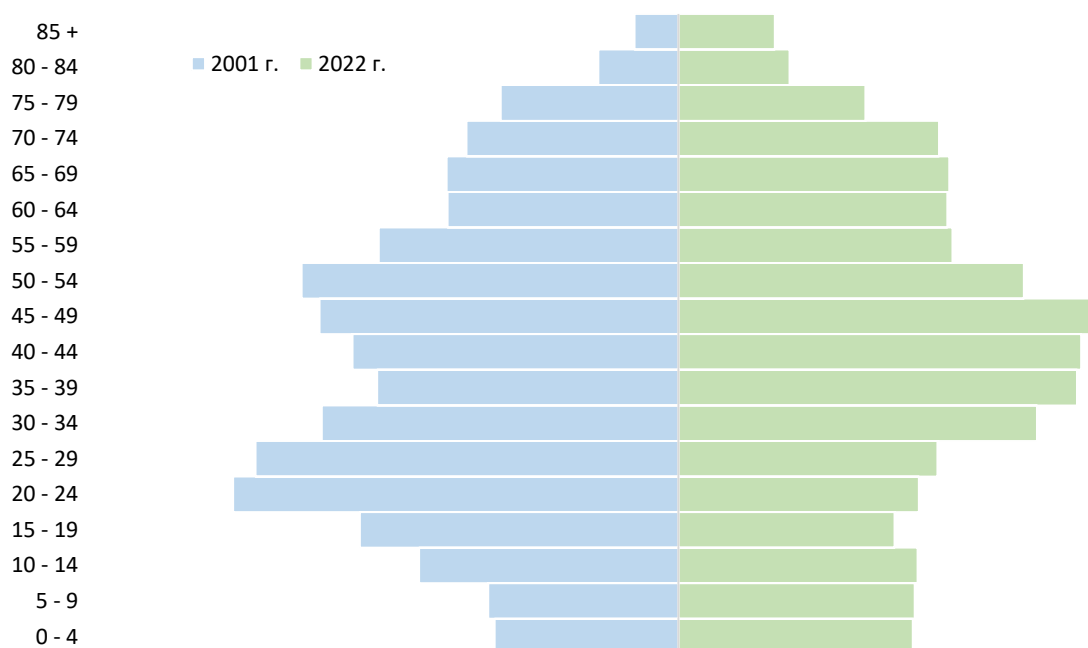
Графика 15. Население на София при последните три преброявания и през 2022 г. (брой)

Източник: НСИ

От по-голямо значение за функционирането на местната икономика и пазара на труда е структурата на населението. Над 800 хил. души в София са в трудоспособна възраст (15-64 г.), като това са 66% от населението на столицата. Въпреки демографските предизвикателства пред страната, в София се наблюдава по-висок дял на активното население, съответно по-нисък дял на най-възрастните, което е подкрепено и от притока на млади и активни хора към столицата.

Графика 16. Възрастова структура на населението на София (столица), 2001 и 2022 г.

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ

Спрямо началото на хилядолетието има видими промени в структурата на населението в София. Видим ръст има в броя на по-възрастните хора, като при тези над 85 години ръстът за две десетилетия е 138%, а при пенсионерите под 85 години – с 28%. Това отразява положителната динамика на средната продължителност на живота в столицата, както и подобрения достъп до здравна грижа и услуги. Същевременно има и значителни повишения при децата – с 37% при тези между 0 и 9 години. В резултат през 2022 г. вече децата под 10 години формират 10% от цялото население на столицата, а тези под 20 години – точно 20%.

Ако погледнем само към населението в активна трудоспособна възраст, на лице е символичен ръст от 1% спрямо 2001 г., до общо 846 хил. души на възраст между 15 и 64 години. Значителни промени има обаче в разпределението им, като при хората на 20-29 г. има свиване с цели 38%. За сметка на това значителен ръст има при работниците на 35-45 години. Това до голяма степен се обяснява с резкия спад на раждаемостта в средата и края на 90-те години на миналия век, която се отразява на настоящата структура на населението. Следва да се има предвид обаче, че въпреки негативните тенденции София продължава да има сред най-благоприятните възрастови структури в страната и най-малко застарялото население. Доколкото тя е и основният магнит за по-младо население от други части на страната, демографските предизвикателства по-скоро не изглеждат като значителна пречка пред растежа в столицата, особено в сравнителен план спрямо останалите части на страната.

Графика 17. Коефициенти на естествен и механичен прираст на София (‰, 2012-2022 г.)

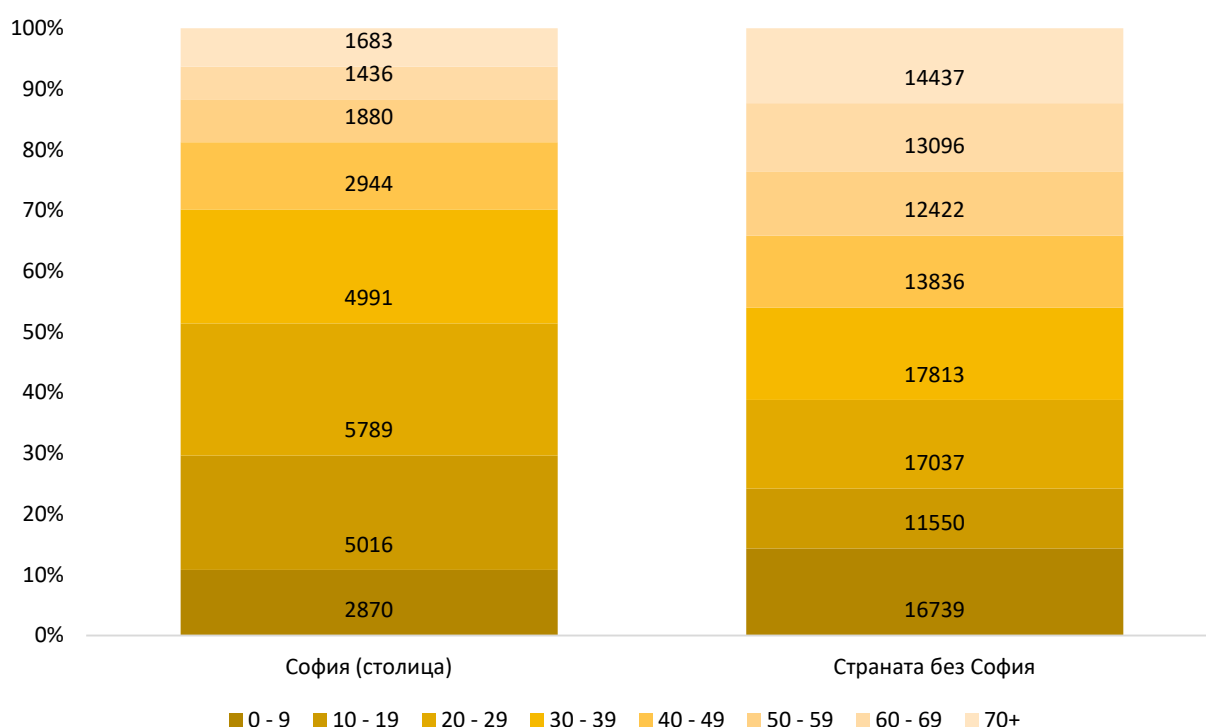

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ

Относително добрите демографски резултати на София са обусловени от добрия естествен и механичен прираст. В унисон с всички останали области в България, естественият прираст е отрицателен, като през 2021 г. в резултат на високата свръхсмъртност от ковид-19 той се влошава рязко до -6,8‰. Година по-късно обаче показателят се подобрява значително, като през 2022 г. балансът между смъртност и раждаемост е -3,4‰. Доколкото София успява да балансира този показател между 1 и 2‰ през цялото минало десетилетие, няма причина да очакваме, че няма да се върне към същия баланс след отшумяването на ефекта на пандемията. На същия извод навежда и обстоятелството, че значителни разлики в раждаемостта няма – и в пандемичните години общият брой на ражданията остава около 13 хиляди годишно, а еднократният пик в смъртността от 2021 г. е до голяма степен преодолян.

За сметка на негативния естествен прираст, София регистрира устойчиво положителна миграция, като коефициентът на механичен прираст достига 8‰ през 2021 г. Притокът на младо и активно население към столицата се обуславя от множеството възможности за продължение на образованието и реализация на местния пазар на труда. Според последните данни София е дори по-привлекателна в сравнение с периода преди пандемията, като броят на заселилите се в нея е бил 27 хиляди души през 2021 г., на фона на 23 хиляди през 2017 г. Нормализация има и в броя изселилите се – 16 хиляди за 2022 г. спрямо 19 хиляди души през 2017 г., а пикът на напускане на столичния град е през 2020 г. – цели 40 хиляди души. Изселването от София обаче не означава непременно напускане на местната икономика и пазар на труда, тъй като значителна част от хората се насочват към околните общини – Божурище, Елин Пелин, Костинброд, но продължават да работят в столицата.

Графика 18. Разпределение на заселилите се в София и в останалата част на страната по възраст през 2022 г. (брой)

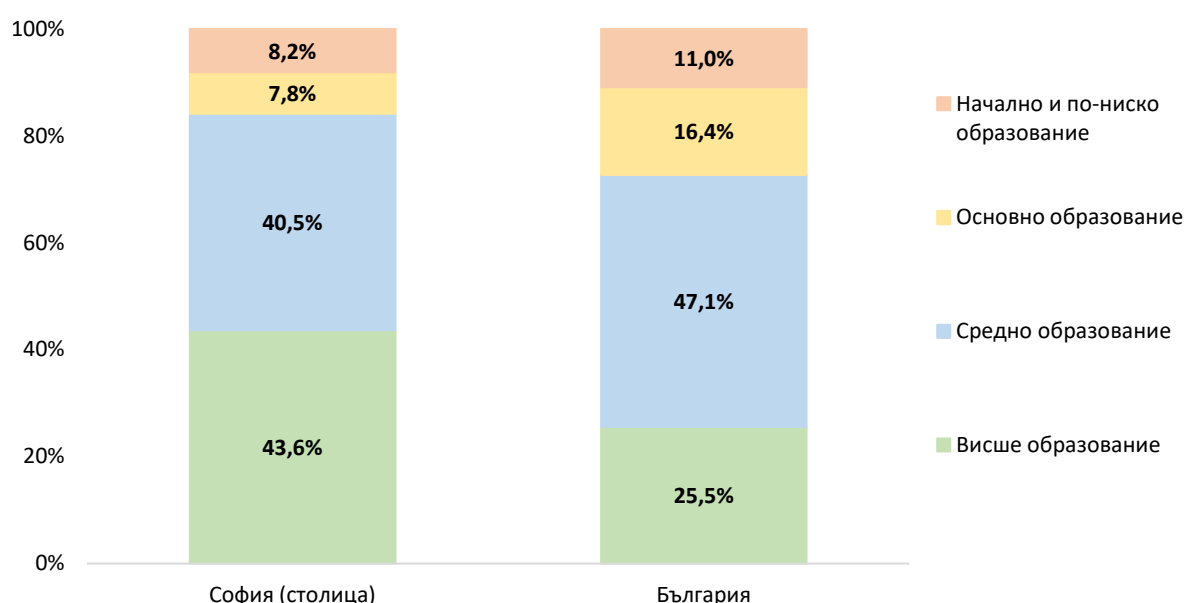
Източник: НСИ

От значение за развитието на пазара на труда е и типът население, което емигрира към столицата. Според данните за 2022 г. повече от половината от заселилите се в столицата хора са били под 29 години, а ако разширим обхвата до 39 годишните, делът достига до 70% от всички. Голямата разлика с профила на миграцията към останалата част на страната е обусловена най-вече от високото качество както на средното, така и на висшето образование на София, както и сравнително високото заплащане и многообразието от работни места, които предлага местният пазар на труда. Положителните миграционни процеси, доминирани от младите хора, и въобще продължителният приток на талант правят икономиката на София по-конкурентна и привлекателна за инвестиции и увеличават потенциала ѝ за бъдещ растеж.

Образование и умения

София е областта с най-висок дял на висшистите сред общото население. Към момента на преброяването от 2021 г. близо 44% от населението на столицата на възраст над 7 години е с висше образование, а с основно и по-ниско са под 15%. Това на практика са над 500 хил. души, които имат висше образование в София. Контрастът с образователна структура на населението, характерна за останалата част от страната е повече от видим, като делът на висшистите е почти два пъти по-голям, а делът на хората с основно и по-ниско образование е чувствително по-малък. Това разпределение се предопределя най-вече от два фактора – от една страна София е основният университетски център на страната, и немалко от завършилите висше образование остават да живеят в града. От друга страна, икономическата структура на общината и големият дял на услугите в нея предопределят по-високите образователни изисквания за работната сила.

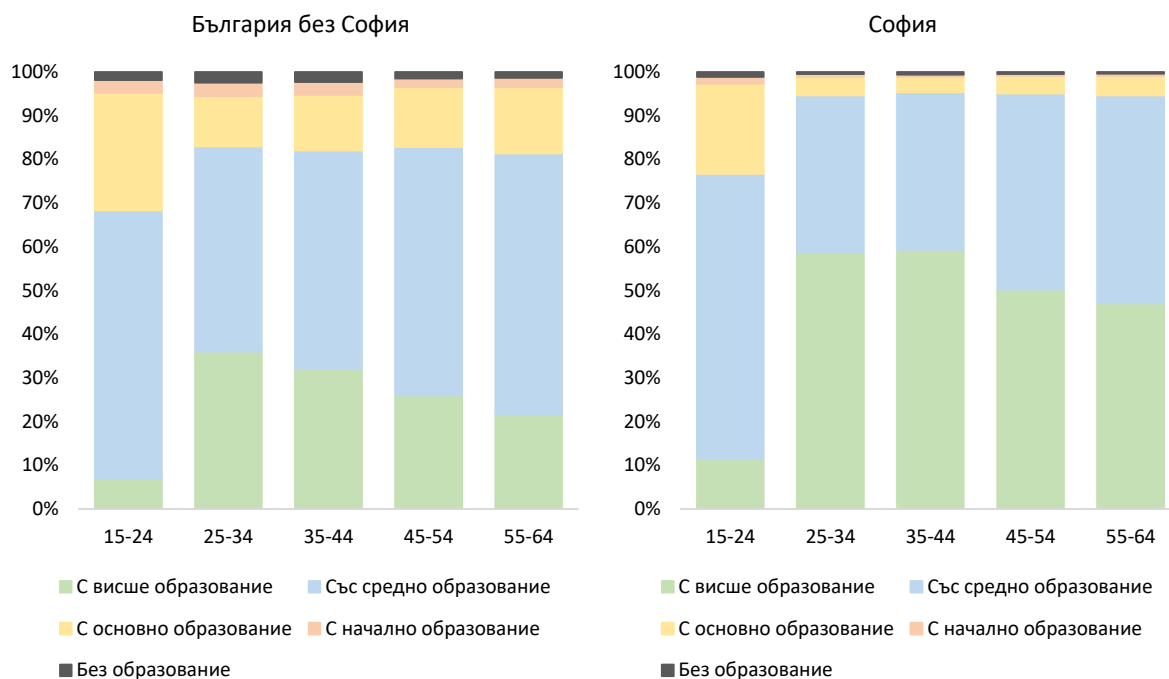
Графика 19. Образователна структура на населението на 7 и повече години (% , 2021 г.)

Източник: НСИ

Детайлните разбивки на трудоспособното население ясно демонстрират образователното преимущество, което София има спрямо останалата част на България. В столицата делът на висшистите сред населението на 25-64 години достига 54,3%, тоест над половината от трудоспособното население е с висше образование. Общо за страната делът на висшистите в тази група е 33,6%. При младежите на възраст 15-24 години дяловете на хората с начално и без образование (съответно с нисък шанс за реализация на пазара на труда) в София са чувствително по-ниски от тези в останалата част от страната. Видими са различията и конкретно във възрастовите групи на 25-34 и 35-44 годишните, където населението на столицата е с по 59% дял на висшистите и много нисък дял на хората с основно или по-ниско образование.

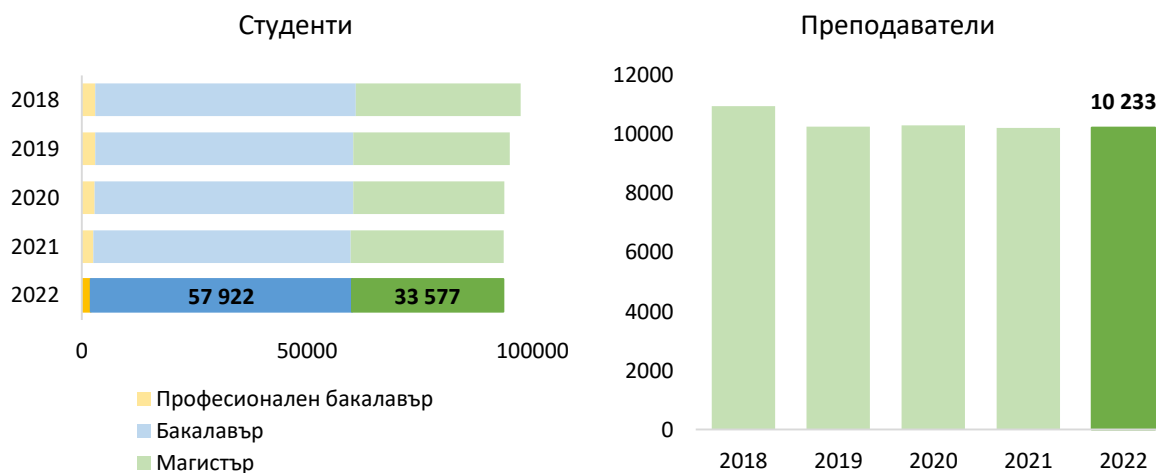
Общата картина показва, че докато в страната сред трудоспособното население преобладават хората със средно и професионално образование, което в известна степен отговаря на по-високия дял на индустрията в много райони, в София отчетливо преобладава населението с висше образование. Тази структура до голяма степен обяснява и фокуса на София върху услугите и икономиката на знанието. С нарастването на преимуществото на столицата при квалифицираните кадри тя ще продължи да привлича голям дял от инвестициите, които изискват висока степен на образование и умения, особено във високотехнологичния сектор.

Графика 20. Образователна структура на населението в трудоспособна възраст в София и останалата част на страната (% , 2021 г.)

Източник: НСИ

София като център на висшето образование

София е безспорният център на висшето образование в страната – 24 от 52-те акредитирани висши училища са разположени в столицата. Общият брой на студентите в София е близо 94 хил. през 2022 г., което е 42% от всички записани студенти в България. Броят на преподавателите във висшите училища в столицата е над 10 хил., като това са половината от всички университетски преподаватели в страната. Рейтинговата система на висшите училища в България, поддържана от МОН поставя софийските университети начело на представянето на студентите в почти всички професионални направления. Стойностите на индикаторите в рейтинга, оценяващи придобитите знания и умения, както и връзката между образованието и пазара на труда също са най-високи в София.

Графика 21. Студенти и преподаватели във висшите училища в София (брой, 2018-2022 г.)

Източник: НСИ

Прави впечатление, че през последните пет години броят на студентите в София намалява, но темпът се забавя в сравнение с края на миналото десетилетие. Това обаче е следствие най-вече на общата демографска тенденция, тъй като кохортата, която влиза в системата на висшето образование от средата на десетилетието отговаря на демографското „дъно“ на демократичната история на страната, с рекордно ниската раждаемост от края на 90-те години. Въпреки това столицата остава лидер в страната по дял на студентите в цялото население със своите 73 студенти на 1000 души.

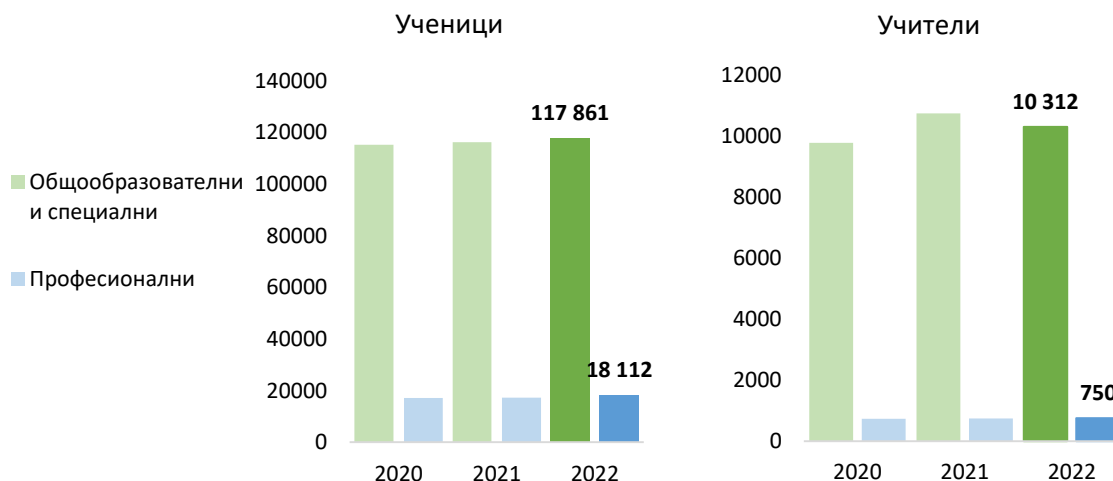
Според данните от регистъра на записаните студенти на МОН в най-големия университет в столицата – Софийският университет "Св. Климент Охридски", най-много бакалаври към последната академична година има записани в специалност „Българска филология“, а следващите две са „Компютърни науки“ и „Софтуерно инженерство“, всяка с по около 500 студенти. На значителна популярност се радват и педагогическите специалности, в резултат на значителното подобряване на заплащането в сектора. В УНСС, очаквано предвид фокуса на университета, водещи специалности са „Маркетинг“, „Финанси“ и „Икономика“, а в НБУ – „Управление на бизнеса и предприемачеството“, „Графичен дизайн“ и „Информатика“.

И в трите най-големи университета водещата магистърски програми са по право, но и при тази степен се наблюдава фокус върху бизнес управлението, ИКТ специалностите и педагогиката. Извън големите и широко профилни висши училища, София предлага и редица специализирани такива – от медицината през минното дело до транспорта. Този общ поглед ясно демонстрира, че висшето образование на столицата е фокусирано върху направленията, които изграждат кадри за основните ѝ двигатели на растежа, и най-вече софтуерната индустрия.

Доброто училищно образование в столицата

Общообразователните и специалните училища в София през учебната 2021/22 г. са 239, като в тях учат над 118 хиляди ученика. Общината е една от малкото, в които се разкриват нови училища, а броят на учениците расте през последните години, противно на общите тенденции в страната. При общото и специалното образование особено видим е ръстът в броя на преподавателите, като само между учебните 2017/18 и 2021/22 г. той е нараснал от 8148 до 10 312 души. Ръстът най-вероятно е следствие от фокусираните мерки за привличане на млади кадри и повишаване на заплащането в системата на училищно образование.

Графика 22. Ученици и учители в общообразователните, специалните и професионалните училища в София (брой, 2020-2022 г.)

Източник: НСИ

Професионалното образование е по-слабо застъпено в системата на училищно образование в София, но това в никакъв случай не означава, че няма интерес към него. В професионалните гимназии също се наблюдава постепенно повишаване в броя както на учениците – над 18 хил. ученика през 2022 г., така и на преподавателите, въпреки че ръстът е по-бавен, отколкото при общообразователните училища. Сред професионалните направления с най-голям интерес през последните години според план-приемите за професионалните училища са „Техник по транспортна техника“, „Техник по компютърни системи“, „Техник по комуникационни системи“, „Икономист“ и „Електротехник“. Тези предпочитания до голяма степен отговарят на постепенното нарастване на ролята на високотехнологичните услуги в столичната икономика, като има всички основания да очакваме все по-голям интерес към свързаните с ИКТ сектора професионални направления в следващите години.

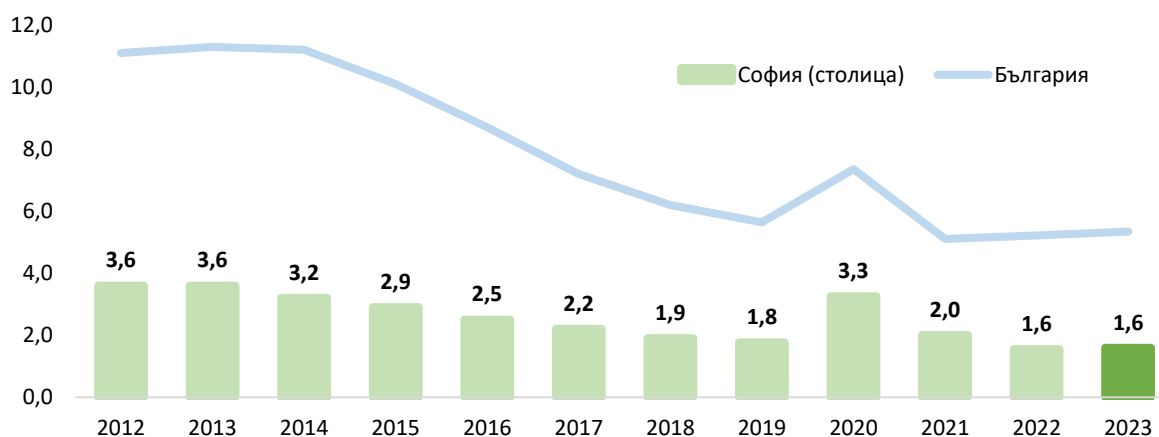
София се отличава с добро качество на училищното образование. Ако ползваме класирането на зрелостните изпити като относително точно мерило за постиженията на учениците в страната, то столицата е безспорният лидер. От десетте училища с най-висок резултат на изпитите през 2024 г. шест са в София, а средната оценка по български език и литература е много добър 4,24, спрямо 3,93 средно за страната. Средните оценки на зрелостния изпит по математика са дори по-високи – много добър 4,58.

Добрите постижения на столичното образование личат и в оценките на външното оценяване след седми клас, където учениците постигат средно 67/100 точки по български език и литература и 47/100 по математика – сред най-високите резултати на общинско ниво в страната. По-доброто представяне на образователната система в столицата е изразено и в тройно по-ниския дял на отпадналите ученици и второгодниците в основното и средното образование в сравнение със средните стойности в страната.

Безработица и профил на безработните лица

Пазарът на труда в София традиционно постига по-добри резултати от тези на останалите области в страната. Това е особено видимо в динамиката на безработицата през последните десет години – въпреки че столицата следва общия за страната тренд, коефициентът на безработица регистриран в бюрата по труд е между 3 и 4 пъти по-нисък от средния за страната. През 2020 г. ограничителните мерки и затварянето на редица бизнеси доведоха до сериозен ръст на безработните, но икономиката на София бързо възстанови загубените работни места.

Графика 23. Коефициент на безработица в София и България (% , 2012-2023 г. *)

Източник: Агенция по заетостта (АЗ) *Средногодишната стойност за 2023 г. е изчислена от ИПИ на база месечните данни, предоставяни от АЗ

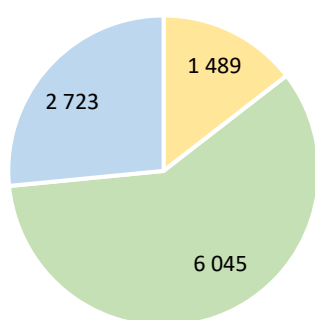
Доброто представяне на пазара на труда в столицата е следствие най-вече от структурата на заетостта в общината, където особено важна роля играят ИКТ и аутсорсинг секторите, които продължиха да създават нова заетост дори и в хода на пандемията. Същевременно София успява и да се възстанови по-бързо от временния шок, като безработицата спада до едва 1,6% от икономически активните лица през 2023 г., което е и най-ниската стойност сред 265-те общини в страната. Към 2023 г. по всичко личи че безработицата в София е достигнала своето естествено ниво между 1,5-1,6% от трудоспособното население, което индикира здрав локален пазар на труда, в който има трудова мобилност, както вертикална, така и хоризонтална.

Профилът на безработните също е показателен за структурата и особеностите на пазара на труда в общината. Те следва да се разглеждат най-вече като ресурс за разрастване на икономиката на столицата. През 2022 г. делът на хората с регистрация в бюрата по труда над 1 година е бил едва 0,04% от икономически активните (242 души), на фона на 0,07% предишната година. С други думи, почти всички регистрирани безработни в София успяват да си намерят достатъчно бързо работа, което говори за гъвкав и адаптивен пазар на труда, генериращ подходящи работни места. Не може и да се говори за значителна младежка безработица, като делът на безработните сред населението на 15-29 годишна възраст е 0,6%, което от своя страна означава, че практически всички младежи, които искат да работят успяват да се реализират на столичния пазар на труда.

Почти половината безработни в София са с висше образование, а делът на тези с основно и по-ниско е пренебрежим; същевременно, безработните без квалификация са едва 1/5 от всички. Това до голяма степен обяснява и липсата на трайна безработица – видимо е, че почти всички безработни в София прекарват относително кратко време между две работни места. Интересно е обстоятелството, че сред завършилите училищно образование има повече хора с професионално, отколкото със средно образование. Това е резултат от структурата на столичната икономика, при която индустриалните дейности са съсредоточени в съседни общини, където и реализацията на тези безработни би била значително по-лесна.

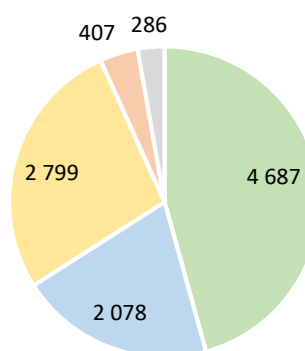
Графика 24. Професионална и образователна структура на безработните в София (бр., 2022 г.)

Професионална структура

■ Работническа професия
■ Специалисти
■ Без квалификация

Образователна структура

■ Висше
■ Средно
■ Професионално
■ Основно
■ Начално и по-ниско

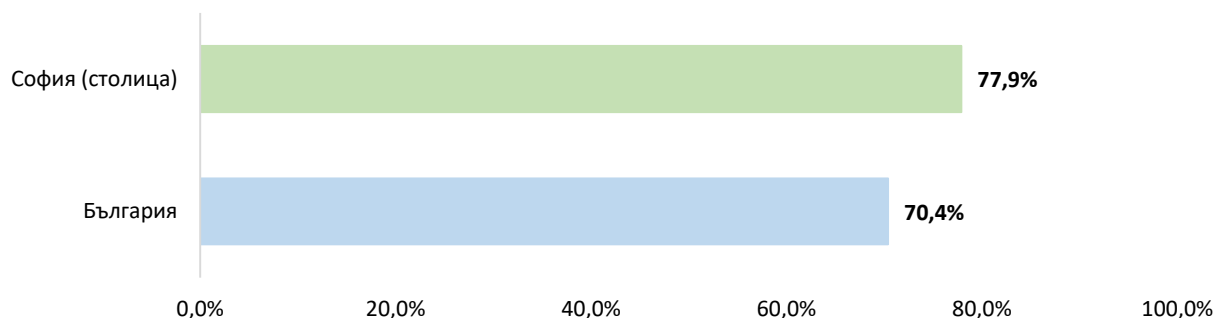
Източник: АЗ

Профилът на безработните от значение и за потенциалните инвеститори в общината, които могат да разчитат на достъп до добре подготвена работна сила при почти отсъстващ проблем с групи, трайно загубили трудови навици и умения. Интересно е и отношението на безработните към свободните работни места – в София на всяко едно свободно място към края на 2023 г. отговарят петима безработни (с уговорката, че далеч не всички нови свободни места, особено в столицата, се обявяват в бюрата по труда), аналогично на средното за страната. Пазарът на труда в столицата остава със засилена конкуренция за кадри и много незаети работни места.

Рекордна заетост и високи заплати в столицата

Коефициентът на заетост на населението на възраст 15-64 г. в София достига 77,9% през 2022 г., при 70,4% средно за страната. Това е най-високата стойност не само сред областите в страната, но и дори на общинско ниво, което за пореден път демонстрира високата гъвкавост и адаптивност, но и потенциала за разрастване на столичния пазар на труда. Общо в столицата броят на заетите е близо 700 хил. души на възраст 15-64 г. Следва да се отбележи и добрият резултат на София (област), където коефициентът на заетост достига 74,9%. Високата заетост в периферията на столицата е следствие от развитието на индустрията в общините около София, както и от възможността за работа в големия град.

Графика 25. Коефициент на заетост на населението на възраст 15-64 г. (% , 2022 г.)

Източник: НСИ

Разпределението на наетите по сектори следва общо структурата на икономиката. През 2022 г. най-много работещи са съсредоточени в търговията (144 хиляди души), но ИТ сектора постепенно се приближава – ИТ индустрията вече наема 106 хиляди души в София. Взети заедно административните и професионалните дейности достигат 122 хиляди работещи. Общият брой на наетите по трудово и служебно правоотношение в столицата е нараснал със 7,5 хиляди души спрямо 2021 г., с което изравнява предишната рекордна стойност от 2019 г. Новата заетост вече разширява столичния пазар на труда отвъд размера му отпреди ковид-пандемията, а и този показател подкрепя извода, че краткосрочното свиване е напълно преодоляно.

Отрасловата динамика обаче далеч не е еднопосочна, като повечето сектори регистрират свиване на заетостта. Това е най-отчетливо в селското стопанство и добива, но в тях поначало работят много малко хора в София. Видим спад обаче (-3,3% на годишна база) има в търговията, въпреки тенденцията към разрастване на търговските вериги и отваряне на повече магазини. Сред големите за столицата сектори значително свиване в броя на наетите има и във финансите и застраховането (-3%), строителството (-1,8%), преработващата промишленост (-1,5%). На този фон ИКТ секторът е увеличил наетите си с 9,8%. Значителни увеличения в броя на наетите имат и отраслите, които бяха най-сериозно засегнати от пандемията и ограниченията, като култура, спорт и развлечения – ръст от 9,8%, хотелиерство и ресторантьорство – ръст от 6,7%. И двата сектора обаче все още не са възстановили броя работници от годините преди ковид-19.

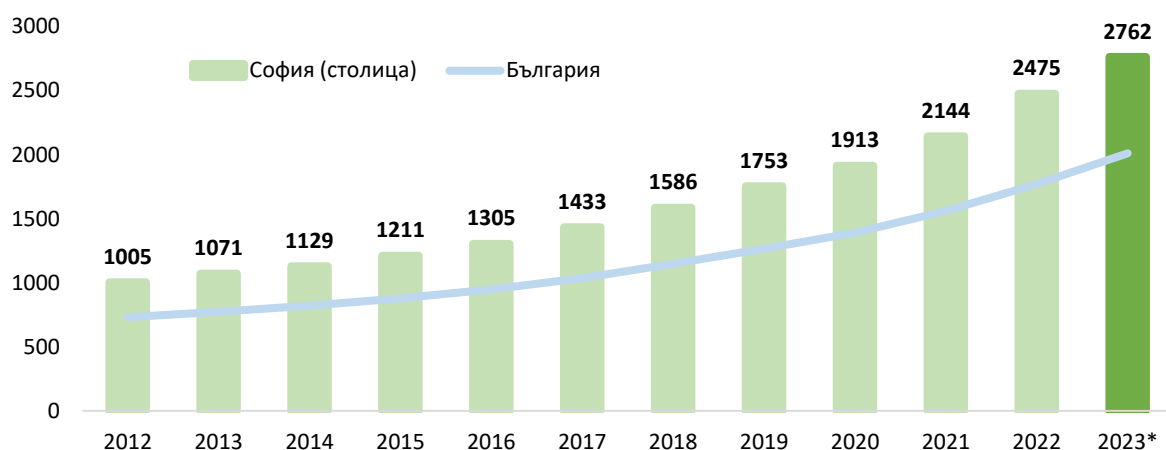
Графика 26. Брой на наетите по трудово и служебно правоотношение в София (2022 г.)

Източник: НСИ *Имената на икономическите дейности са съкратени спрямо пълните по КИД-2008

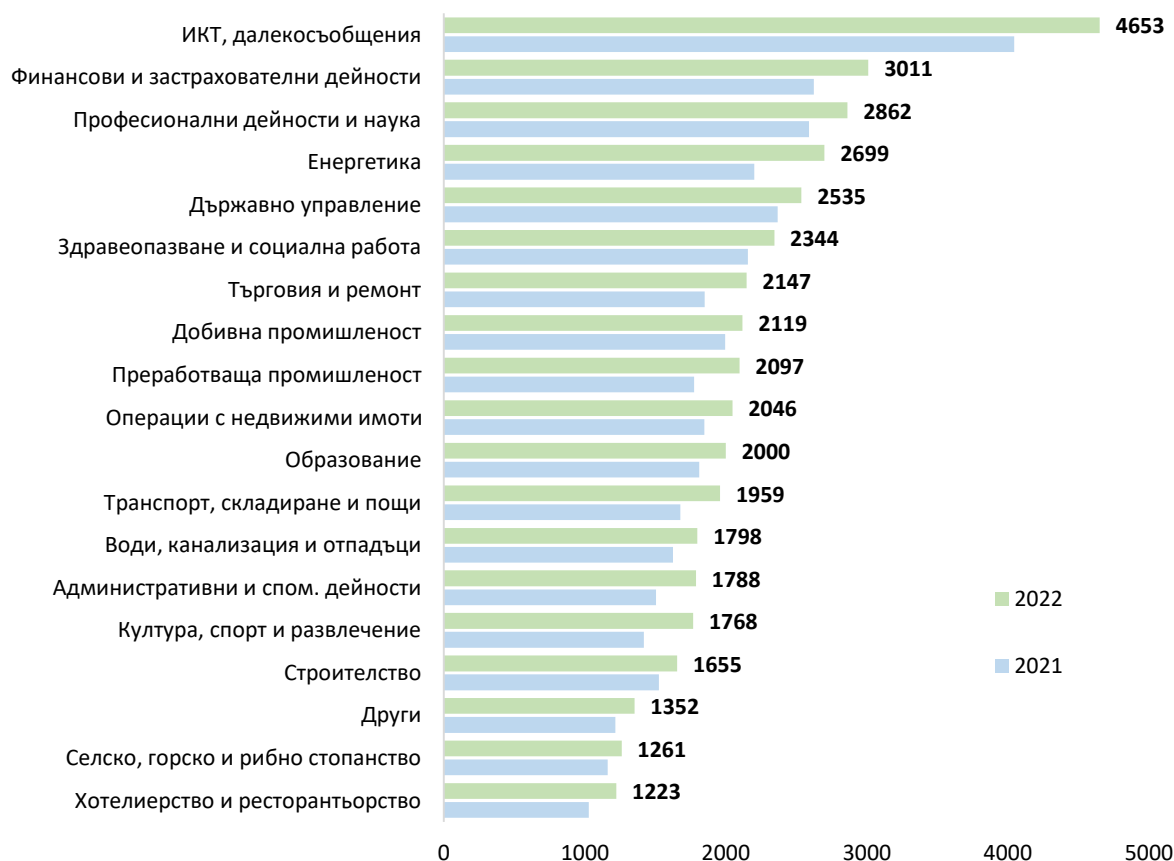
През последното десетилетие средната месечна заплата в София се е утроила, като средната стойност през 2023 г. приближава 2800 лв., а към края на годината вече надхвърля 3000 лв. Прави впечатление, че от началото на пандемията темпът на нарастване на заплатите на работещите в столицата е отчетливо по-бърз в сравнение с останалата част на страната. Това е резултат както от значително по-бързото възстановяване на икономиката на София от кризата, така и от въздействието на високото и трудно за задоволяване търсене на кадри във високотехнологичния сектор, което тласка нагоре заплатите на работещите в него.

Разликите в заплащането между отделните сектори също остават много големи. Към 2022 г. средното брутно възнаграждение в сферата на информационните и комуникационните технологии достига 4,7 хиляди лева месечно, в сравнение с едва 1223 лв./месечно при хотелите и ресторантите. Сред икономическите дейности с високи заплати са и финансите и застраховането (3011 лв./месец), професионалните дейности (2862 лв./месец) и енергетиката (2699 лв./месец). Съдейки по националната динамика през 2023 г., тези отрасли запазват челните си места и дори увеличават преднината си.

Графика 27. Средна брутна месечна заплата в София и България (лв., 2012-2023 г.)

Източник: НСИ * Данните за 2023 г. са оценка на ИПИ на база тримесечната статистика за годината

Във всички отделни отрасли заплатите в София надхвърлят средните за страната и през 2022 г. Спрямо предишната всички сектори регистрират значителен ръст, но той далеч не е равномерен. Най-големите повишения са в секторите на културата, спорта и развлеченията (25%), енергетиката (23%) и хотелите и ресторантите (19%). Това е резултат от по-бързото от очаквано възстановяване на тези отрасли от периодите на ограничителни мерки, както и трудностите пред намирането на достатъчно кадри, които тласкат нагоре заплатите. От значение е и задържането на ръста в тях в хода на пандемията.

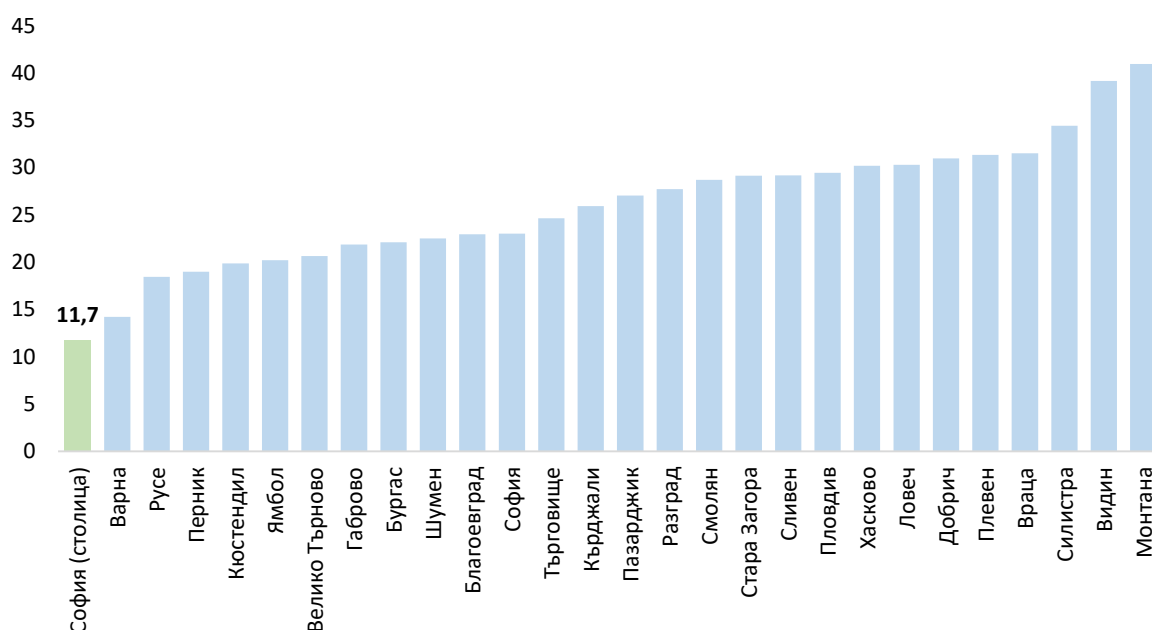
Графика 28. Средна брутна месечна заплата в София по икономически дейности (лв.)

Източник: НСИ *Имената на икономическите дейности са съкратени спрямо пълните по КИД-2008

Доходи, бедност и неравенства

Високите заплати, минималната безработица и рекордната заетост в столицата обуславят и добрият стандарт на живот в София. За поредна година столицата е лидер в класацията по общ доход на лице от домакинство. Показателен е делът на бедните, като под националната линия на бедност през 2022 г. в столицата са били 11,7% от населението, на фона на 22,9% средно за страната и над 40% в областите с най-сериозни проблеми с бедността. Постепенно делът на бедните в столицата обаче нараства, спрямо дъното от 9,2% през 2020 г., което отразява най-вече рязкото повишение на самата линия на бедност и неспособността на отраслите с най-ниски заплати и част от пенсиите и социалните помощи да я догонват. Според данните на НОИ София е областта с най-високи пенсии в страната, като през 2022 г. за първи път средната им стойност надхвърля 800 лв. – средно 810 лв., на фона на 675 лв. в страната като цяло.

Графика 29. Относителен дял на хората под линията на бедност за страната (% , 2022 г.)

Източник: НСИ

Благодарение на значителните подобрения при пенсиите, през последната година София регистрира значително свиване на индикаторите за неравенство. Докато през 2021 г. коефициентът на Джини вече надхвърля 45, то през 2022 г. той спада до 39, само с един пункт над средното за страната. Въпреки това обаче столицата остава с чувствително по-високо неравенство в сравнение с почти всички региони на страната. Това би означавало и проблеми в социалната структура в случай, че двигателят му е свиване на доходите на по-бедните прослойки. На този етап обаче случаят в София е обратен – в периода на икономически възход през втората половина на миналото десетилетие доходите на горните доходни групи растат значително по-бързо, което е и основната причина за повишаването на неравенството в предишните години, а последното развитие е именно резултат от резките увеличения в ниските сегменти на доходната структура. Част от обяснението се крие и в профилирането на икономиката на София в областта на високите технологии, доколкото те носят и много по-високи заплати на заетите от тях спрямо останалите икономически дейности.

Пространствено развитие на София

Развитие на районите в столицата

Стопанската активност на предприятията в София чувствително се отличава по райони, като в някои части на столицата се наблюдава развитие на бизнес площи и концентрация на икономическа активност. Над 50% от приходите на компаниите в София се концентрират в районите Младост, Лозенец, Триадница, Възраждане, Средец и Витоша. Бурното развитие на услугите през последните години и появата на големи бизнес и офис пространства на определени места в столицата предопределят изпреварващото развитие на някои райони.

Икономическият подем е в по-голяма степен концентриран в централните и южните райони на столицата. Район Младост се отличава с най-голям принос както за приходите на компаниите в София, така и за броя работни места в столицата. Младост бележи солиден ръст през последните 10 години, подкрепен от концентрацията на офис площи (клас А) и притока на чуждестранни инвестиции, в т.ч. в дигитална сфера. Район Люлин, макар и с най-голямо население и голям брой икономически активни лица, има по-скоро жилищни функции, като концентрира малък дял от работните места.

Районите в центъра или в непосредствена близост до централните градски части концентрират бизнес активност, като броят на наличните работни места е по-голям от този на икономически активните лица в района. Такъв е примерът с районите Средец, Възраждане, Оборище, Сердика, Изгрев, Лозенец и Триадница, които са нетен бенефициент на работна сила от другите райони на столицата. Извън тези в непосредствена близост до центъра, Младост и Витоша също концентрират компании и работни места и привличат работна сила.

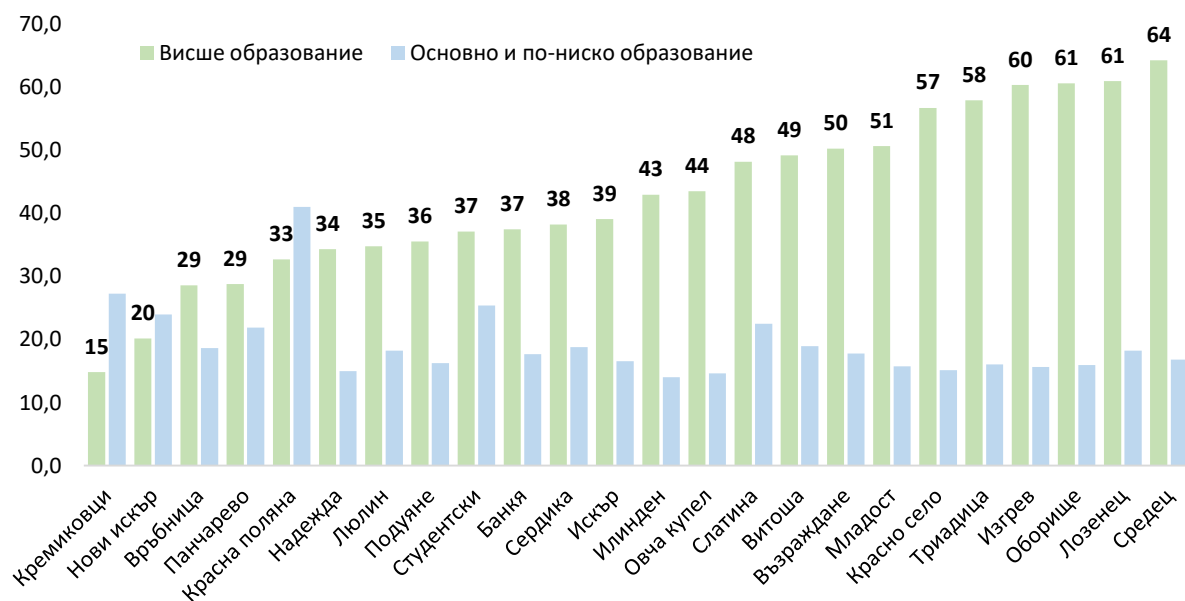
Графика 30. Население на София по райони (брой, 2021 г.)

Източник: НСИ

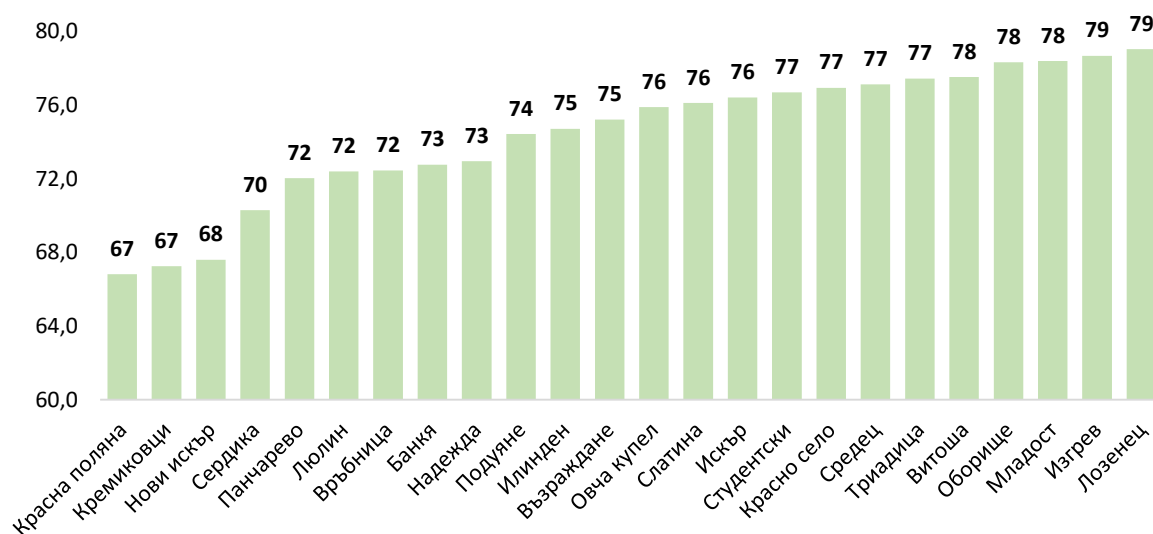
24-те района на София са различни както по мащаб, така и по своите социално-икономически характеристики. Районите Люлин и Младост са отчетливо най-големите, като в тях живеят по над 100 хил. души. Най-малките райони в София приютяват по под 30 хил. души. Делът на населението на 7 и повече години с висше образование варира от над 60% в районите Средец, Лозенец, Оборище и Изгрев до под 30% в районите Панчарево, Връбница, Нови Искър и Кремиковци. Това обуславя и различната икономическа активност, като коефициентът на заетост (15-64 г.) варира от над 77% в районите Лозенец, Изгрев, Младост, Оборище, Витоша, Триадица и Средец до под 70% в районите Нови Искър, Кремиковци и Красна поляна.

Графика 31. Население на 7 и повече години с висше и основно и по-ниско образование по райони в София (% , 2021 г.)

Източник: НСИ

Графика 32. Коефициент на заетост на населението на 15-64 годишна възраст по райони в София (% , 2021 г.)

Източник: НСИ

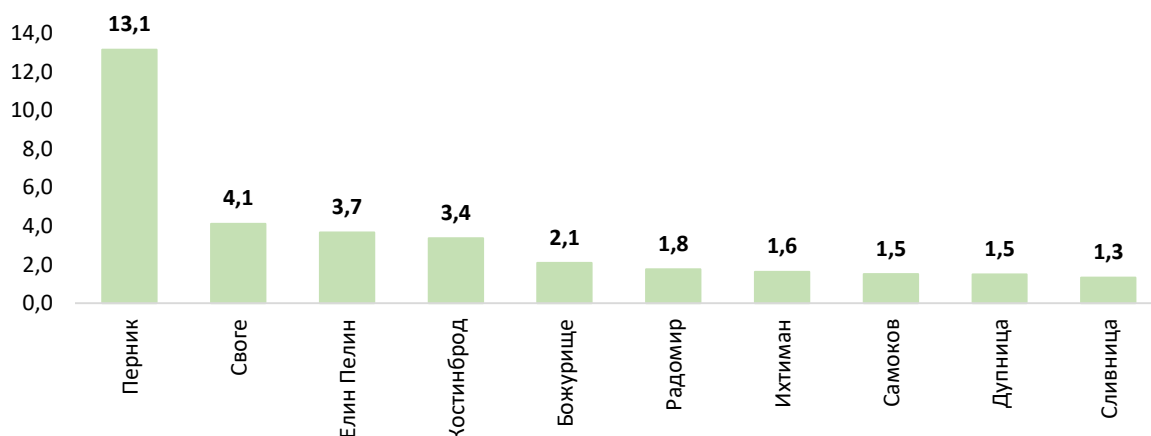
Агенция по заетостта разпространява и данни за регистрираните безработни в отделните райони на столицата (от отделните бюра по труда), което ни позволява да оценим функционирането на пазара на труда на още по-ниско равнище. Прави впечатление, че между различните части на столицата няма особени различия, като повечето се позиционират в диапазона 1,2 – 1,8% безработица, а вече няма нито един район на София, в който безработицата да надхвърля 2% от активното население. В район „Студентски“ пък безработицата се е свила под 1%.

Номинално най-голямото струпване на безработни е в район Люлин – малко под 1000 души, както и в район Младост – малко над 900, но това отразява най-вече голямото население на тези райони. Най-големият брой свободни работни места пък са струпани в районите Искър и Оборище. Данните в отделните части на София демонстрират силно равномерна работа на местния пазар на труда, предопределена отчасти и от високата мобилност на работната сила в неговите рамки.

Трудова миграция и регионален ефект на столичния пазар на труда

София има изключително широко влияние на регионалната карта, като през последните 10 години разширява своята периферия. Зоната на влияние на столицата, по оценки на Институт за пазарна икономика, обхваща общо 30 общини, като обхватът се простира от община Трън и границата със Сърбия на запад до малките общини от Средногорието на изток, както и от Самоков и Дупница на юг до Своге и Мездра на север. Въпросните 30 общини имат дълбока обвързаност с икономиката на София, като над 10% от заетите в тях пътуват всеки ден да работят в столицата. София привлича над 67 хил. работници от други общини за работа всеки ден, като най-голям брой идват от Перник (13,1 хил. души), Своге (4,1 хил. души), Елин Пелин (3,7 хил. души), Костинброд (3,4 хил. души) и Божурище (2,1 хил. души).

Графика 33. Ежедневна трудова миграция от избрани общини към София (хил. души, 2021 г.)

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ

София оказва много сериозен ефект върху трудовите пазари на общините, които са разположени непосредствено до големия град – над 1/3 от всички заети в общините Своге, Божурище, Костинброд, Горна Малина, Перник и Елин Пелин пътуват всеки ден до столицата за работа. На практика над 1/3 от трудовите доходи в тези общини се формират в София. Именно ежедневната трудова миграция, както и разположението на индустриални и логистични терени в периферията на столицата, предопределят и нуждата от поглед към развитието на София отвъд административните граници на общината.

Графика 34. Ежедневна трудово миграция към София – дял от наетите в общините в България, които пътуват всеки ден за работа в София (% , 2021 г.)

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ

Работата в столицата има видим силен ефект върху доходите и стандарта на живот в околните общини. Във всички малки общини в ареала около София трудовата миграция повишава средното ниво на възнагражденията с поне 10%, а в някои случаи този ефект достига над 30% по-високи нива на възнаграждение в резултат на трудовата миграция към столицата. Доколкото значителна тенденция през последните години е все повече работници да търсят по-големи жилища в близост, но извън границите на София, имаме всички основания да очакваме, че този регионален ефект на столицата върху Западна България само ще се увеличава в бъдеще.

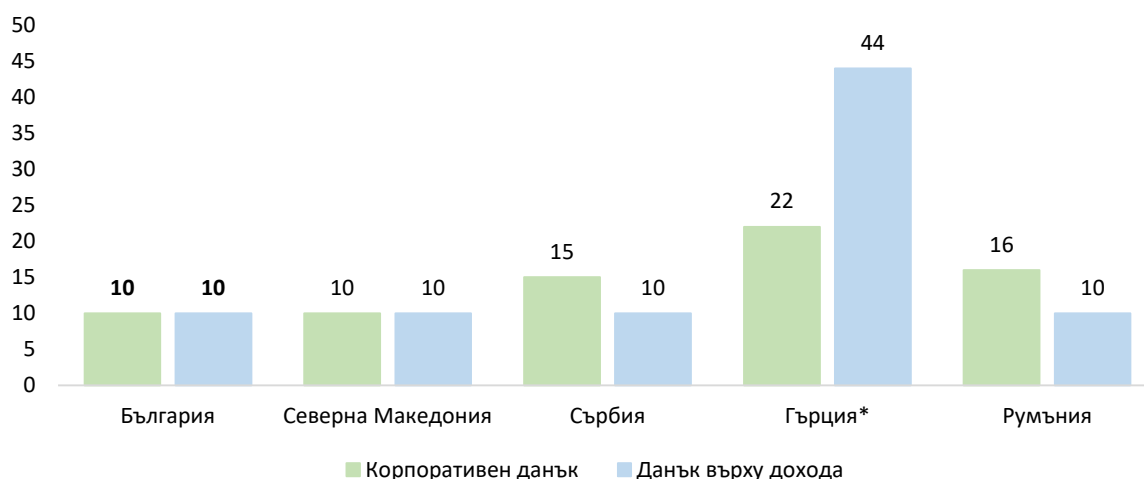
Общините в периферията на София имат ясно изразен индустриален профил. В повечето общини в непосредствена близост до столицата над половината от добавената стойност на предприятията се формира в преработващата промишленост – над 80% в Ботевград, близо 75% в Костинброд, над 50% в Своге, над 40% в Перник и Божурище. В община Елин Пелин също преобладава преработващата промишленост и логистиката. Притокът на чужди капитали в периферията на София е видим, като общо преките чуждестранни инвестиции с натрупване в общините Елин Пелин, Костинброд и Божурище достигат близо 900 млн. лв. към края 2022 г., насочени основно към промишлеността, търговията и логистиката. Средната работна заплата в тези три общини също нараства бързо и е чувствително по-висока от средните нива за страната.

Възможностите за стратегически инвестиции в покрайнините на София са видими, поради наличието на свободни индустриални терени, добрата свързаност с град София и съответно достъпа до високо квалифицирана работна сила. Широката зона около столицата е сред най-подходящите територии в страната за знакова и голяма по мащаб инвестиция в производство, което е интензивно на знание и носи много висока добавена стойност.

София в контекста на другите водещи градове в региона

София остава една от най-привлекателните дестинации за инвестиции в района, особено в сферата на високите технологии и аутсорсинга на услуги. Причина за това са както добре подготвената работна сила, така и от предимствата, които дава членството на страната в ЕС и добрата инфраструктурна свързаност на българската столица. Ниските преки данъци също правят столицата привлекателна за инвестиции и правена на бизнес.

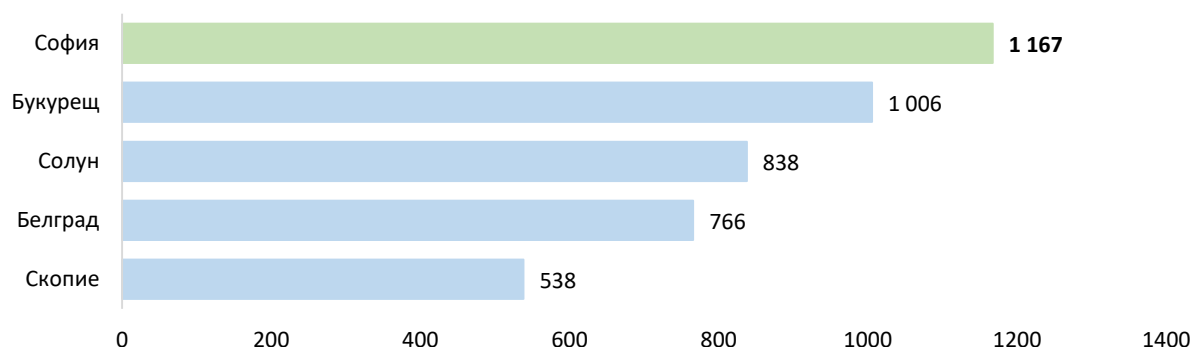
Графика 35. Равнища на преките данъци в България и съседните държави, 2024 г., %

Източник: ИПИ, *Trading economics* *Данъкът върху дохода в Гърция е прогресивен, 44% е най-високата ставка

България (и съответно София) има най-ниските преки данъци в региона, което ѝ дава сравнителни предимства спрямо регионалните ѝ конкуренти. Тенденцията сред представените държави е към намаляване на прякото данъчни облагане, като в рамките на последните няколко години Румъния и Гърция свиват размера на преките си данъци – в Румъния данъка върху дохода на физическите лица, а в Гърция корпоративния данък. Равнищата на данъците в Северна Македония пък са аналогични на тези в България, но страната все още не е член на ЕС, което поставя допълнителни пречки пред привличането на инвеститори. Въпреки че данъчната среда в региона е все по-конкурентна, София запазва своите предимства, в това число от гледна точка на предвидимостта на въведения преди вече 15 години плосък данък.

Графика 36. Средна нетна месечна заплата на наетите (януари 2024 г., EUR)

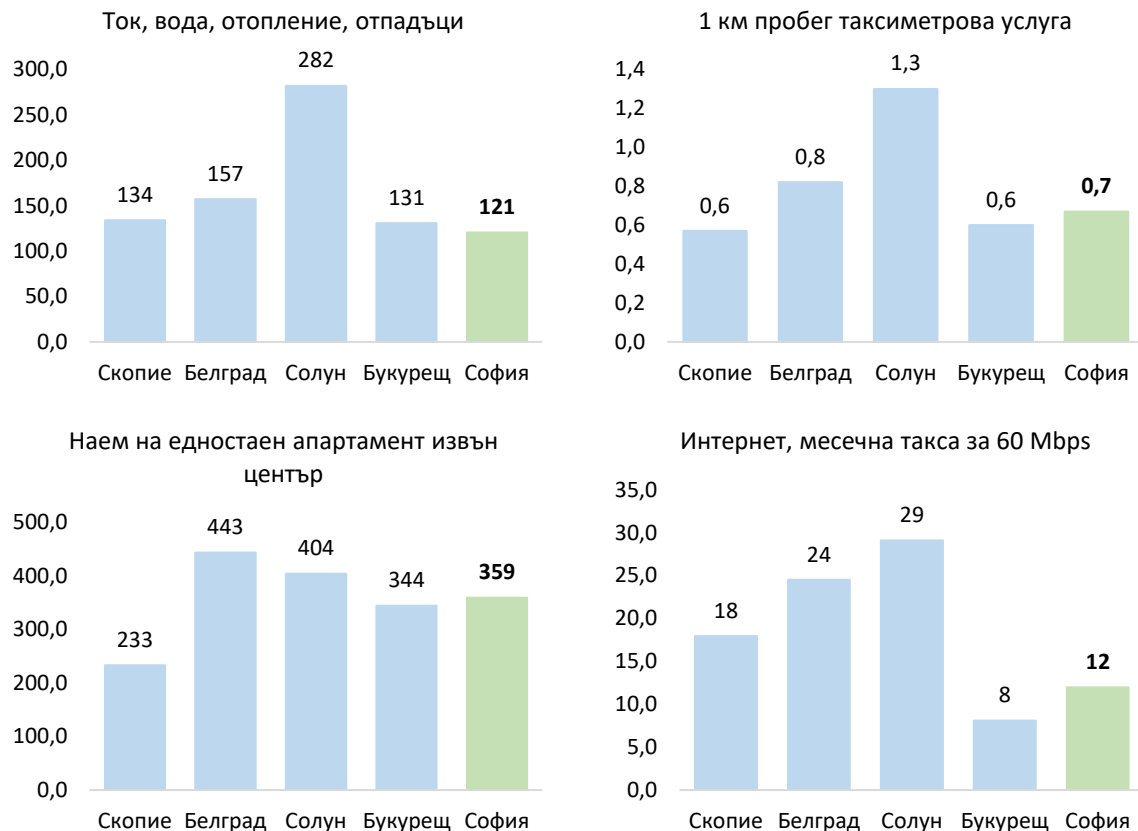

Източник: Numbeo *Данните са предоставени от потребители на сайта и е възможно да се разминават с официалната статистика

В близкото минало по-ниските заплати в София бяха сред факторите, които привличаха инвеститори към града. През последните години обаче според сравнителните данни за нетните заплати, публикувани в сайта Numbeo, българската столица не само е изпреварила конкурентите си, но и увеличава водачеството си пред тях, надвишавайки хиляда евро нетна заплата в началото на 2024 г., с над 150 евро повече от Букурещ и над два пъти над Скопие. В резултат София постепенно става и все по-привлекателна за висококвалифицирани работници, които търсят по-висок стандарт на живот. Доколкото двигателят на икономиката на София е секторът на информационните технологии, този изпреварващ ръст на заплатите най-вероятно ще продължава и през следващите години, повишавайки със себе си и стандарта на живот на заетите в останалите стопански дейности.

При международни сравнения номиналните заплати не са от толкова голямо значение, колкото покупателната им способност. Затова сравняваме София и преките ѝ конкуренти според цените на няколко основни услуги, които са релевантни както за потенциалните инвеститори, така и за работната сила. При режимните разходи българската столица се нарежда в средата на разглежданите градове – отчитайки двойно по-ниски разходи в сравнение с тези в Солун и практически идентични с тези в Скопие, въпреки много по-ниските заплати в северно македонската столица. Що се отнася до наемите София отново е в средата, а интернет достъпът е по-евтин единствено в Букурещ. Ако погледнем към общия индекс на потребителски цени на Numbeo, цената на живота в София е с 20% по-ниска от тази в Солун, но вече изпреварват тези в Скопие също с над 1/5. Предвид чувствителните разлики в средните заплати обаче предимствата на българската столица са повече от очевидни.

Графика 37. Цени на избрани услуги в София и други градове (януари 2024 г., EUR)

Източник: Numbeo

Перспективи пред развитието на София

Икономиката на София отчита висок икономически растеж в годините след пандемията. Брутният вътрешен продукт на София достига 75 млрд. лв. през 2023 г., като столичната икономика има дял от над 40% в икономиката на България. София има над двойно по-голяма тежест на икономическата карта спрямо дела на своето население – около 20% от населението на страната е съсредоточено в столицата. София концентрира над половината от добавената стойност на услугите в националната икономика и около ¼ от добавената стойност на индустрията в България.

Водещи за развитието на столицата са добрите резултати и оживлението в търговията и транспорта, продължаващият ръст в информационните и комуникационните технологии, както и в професионалните дейности. Дигиталният сектор задава икономическата динамика през последните години – от гледна точка на ръст на добавената стойност, инвестициите, работните места и възнагражденията. Индустиалният подем в покрайнините на София е предпоставка за разширяване на икономическия отпечатък на столицата. Възстановяването на туристическите пътувания също подкрепя местната икономика и допринася за една динамична градска среда.

В края на 2023 г. се отчита нулев растеж на европейската икономика и забавяне на икономическия растеж в България. Овлабяването на рекордно високата инфлация даде своя отпечатък върху европейската икономика, като основни търговски партньори на България изпаднаха в рецесия в края на годината. Въпреки наличието на множество рискове, в т.ч. политически и геополитически, растежът в България остава в положителна територия и очакванията са за постепенно повишаване на икономическата активност през 2024 г. На фона на тази макроикономическа среда, профилът и конкурентните предимства на София продължават да задават положителни очаквания в средносрочен план.

Добрите показатели на столичните предприятия, ръстът на инвестициите и възстановяването на международния трафик, както и продължаващият прилив на кадри и талант от страната очертават една динамична социална среда в следващите години и потенциал за икономическо развитие. Водещото място на дигиталния сектор, който премина успешно през пандемията и отчита много добра динамика в последните години, предполага продължаващ ръст на инвестициите, добавената стойност и работните места в сектора. Въпреки навлизането на дигиталните компании във вторичните центрове в страната, София продължава да доминира, оставайки основна дестинация за технологични компании.

Данните от преброяването на населението през 2021 г. също разкриват потенциала на столицата като инвестиционна дестинация, която се простира отвъд административните граници на общината. Зоната на влияние на София се разширява през последните години, като всекидневната трудова миграция позволява на столицата да увеличава значително своята работна сила. В допълнение към това, бурното развитие на индустрията в периферията на София обуславя и много по-високата трудова мобилност в района и различните възможности за реализация на кадри. Много добрата образователна структура на работната сила в София подкрепя профила на местната икономика и е предпоставка за развитие на технологичния сектор и услугите с висока добавена стойност.